

דוח מוגנות ילדי ישראל לשנת 2016

תקציר

ד"ר מירן בוניאל-נסיים,
חוקרת ראשית במכון כנרת לחקר
מוגנות ילדים,
מרצה בכירה במחלקה למדעי
ההתנהגות,
המכללה האקדמית כנרת

פרופ' עמוס רולידר,
יו"ר מכון כנרת לחקר מוגנות ילדים,
ראש המחלקה למדעי ההתנהגות,
המכללה האקדמית כנרת

מכון כנרת לחקר מוגנות ילדים

מידי שנה מופק סקר מוגנות ילדי ישראל כחלק מעבודת מכון כנרת לחקר מוגנות ילדים. מטרת הסקר לבדוק היבטים שונים במוגנות ילדים מפני בריונות במרחב הפיזי והווירטואלי. בשנת 2016 דגש הושם על נושא הצופים מן הצד.

מדגם:

המדגם כלל 1277 ילדים בגילאי ג'-ו' מן המגזר היהודי.

כיתה					מין הילד
סה"כ	ו	ה	ד	ג	
552	113	136	146	157	בן
725	176	251	200	98	בת
1277	289	387	346	255	סה"כ

איסוף הנתונים:

הסקר נערך על ידי מכון שריד, בהובלת ד"ר מירי שריד. הסקר בוצע באמצעות פאנל ילדים אינטרנטי.

ממצאים מרכזיים

שכיחות בריונות במרחב הפיזי ובמרחב הווירטואלי: שכיחות הבריונות במרחב הפיזי ובמרחב הווירטואלי נמצאה דומה (71%-72%) בקרב כל הילדים, והנתונים מצביעים על למעלה משני שלישי מהילדים אשר חווים כנגדם בריונות בתדירות כלשהי, במרחב הפיזי או הווירטואלי. השוואה לפי מין וגיל מצביעה על שכיחות גבוהה יותר של בריונות במרחב הווירטואלי בגילאים של כיתות ד-ו, מאשר בכיתות ג. לא נמצא הבדל בשכיחות הבריונות הווירטואלית בין בנים ובנות. לעומת זאת לגבי המרחב הפיזי נמצא כי הבריונות במרחב הפיזי כנגד בנים שכיחה באופן מובהק יותר מאשר כנגד בנות.

שכיחות בריונות במרחב הפיזי ובמרחב הווירטואלי, לכל המדגם ולפי מין וגיל

Chi ²	בריונות במרחב הפיזי	Chi ²	בריונות במרחב הווירטואלי		
22.04***	78%	2.9	69%	בן	מין
	65%		74%	בת	
4.1	69%	13.71**	63%	ג	כיתה
	70%		72%	ד	
	75%		75%	ה	
	68%		75%	ו	
	71%		72%	כולם	

*p<.05; **p<.01;***p<.001

קורבנות לבריונות במרחב הווירטואלי

נמצא כי האירועים השכיחים יותר מבין כל האירועים של בריונות ברשת, הם דחייה מהשתתפות בקבוצה או הוצאה מקבוצה (סה"כ 43% חוו זאת במהלך השנה), כתיבת הודעות פוגעניות (סה"כ 28%), כינויי שמות מעליבים (סה"כ 49%) או קללות (52%), או לעג וצחוק (50%).

- 58% ציינו שקיללו אותם במרחב הווירטואלי בתדירות כלשהי באינטרנט. מתוכם 12% כל יום.
- 49% ציינו שכינו אותם בשמות מעליבים במרחב הווירטואלי בתדירות כלשהי באינטרנט. מתוכם 11% כל יום.
- 43% נדחו מקבוצה או הוצאו מקבוצה.
- על 14% הוקמה קבוצה.
- התחזו בשם 12% מהילדים.
- 10% חוו איומים ברשת.
- תמונותיהם של 14% מהילדים פורסמו למרות שבקשו שהדבר לא יעשה.

קורבנות לבריונות במרחב הפיזי

נמצא כי האירועים השכיחים יותר מבין כל האירועים של בריונות במרחב הפיזי-בית-ספרי, הם התעלמות? (41% חוו זאת במהלך השנה), קללות (45%), קריאה בשמות גנאי (45%), הלשנה (46%).
ההשוואה מראה כי בנות מדווחות יותר מאשר בנים על מקרים של מניפולציה כלפיהן. נמצא הבדל מובהק בין הכיתות בדחיה ובהעלבה. כיתות ו מדווחות על יותר דחיה מאשר כיתות ג. וכן נמצא כי כיתות ה-ו מדווחות על יותר העלבה מאשר כיתות ג.

- 37% נדחו על ידי ילדים אחרים בשכבת הגיל בתדירות כלשהי במהלך שנת הלימודים. 5% מתוכם חוו זאת על בסיס יומי.
- 18% סולקו ממפגשים חברתיים במהלך השנה.
- 41% חוו התעלמות מחבריהם
- 26% מהילדים נמנעה הגישה לחברים אחרים
- 32% נתקפו באופן פיזי על ידי חבריהם
- 45% חוו קללות מחבריהם. מתוכם 9% על בסיס יומי.
- 46% דיווחו שהלשינו עליהם.
- 17% ציינו שעשו עליהם חרם.
- 32% ציינו שחברים צבטו, הכו, בעטו, דחפו אותי. מתוכם 5% על בסיס יומי.

צופים מן הצד במרחב הפיזי ובמרחב הווירטואלי

במסגרת המחקר נשאו שתי שאלות ישירות העוסקות בהצקה בביה"ס או במרחב הווירטואלי: "האם ראית מישהו שמציקים לו בביה"ס?", "האם ראית מישהו שמציקים לו במרחב הווירטואלי?"

מתוך התוצאות עולה כי 78% מהילדים היו עדים לבריונות שכונה נגד ילדים אחרים בביה"ס במרחב הפיזי, בעוד שרק כשליש היו עדים לבריונות במרחב הווירטואלי שכונה כנגד ילדים אחרים.

השוואה בין בנים לבנות מראה כי בקרב בנות קיים אחוז גבוה יותר של עדות לבריונות כנגד אחרים במרחב הווירטואלי, בעוד שבמרחב הפיזי שכיחות הילדים שהיו עדים לבריונות כלפי אחרים גבוהה יותר בקרב הבנים. במרחב הווירטואלי, קיים הבדל מובהק בין שכבות הגיל בשכיחות העדות לבריונות. ילדים בכיתות ה-ו היו עדים יותר מאשר ילדים בכיתות ג-ד.

הצופים מן הצד (תגובות לבריונות כלפי ילדים אחרים) במרחב הפיזי

השאלון בדק את התגובות האפשריות של הילדים במקרים שבהם מציקים למישהו אחר, בביה"ס. להלן התפלגות התשובות בכלל המדגם, לתגובות הילדים.

תמיד	בדרך כלל	לפעמים	לעיתים רחוקות	לעולם לא	התפלגות תגובות לבריונות כלפי חברים, במרחב הפיזי
34%	21%	21%	11%	13%	משתף מישהו מצוות בית הספר
32%	27%	20%	11%	10%	אומר לפוגע להפסיק
24%	20%	22%	13%	21%	מנסה לסייע לנפגע בעצמי
22%	20%	24%	16%	18%	קורא לחברים לבוא לעזור לפתור את הבעיה
20%	16%	21%	19%	24%	משתף מישהו מהמשפחה
19%	17%	24%	15%	25%	אומר לחברים של הפוגע שיתערבו ויפסיקו
15%	19%	28%	17%	21%	משתף תלמידים אחרים מה שראיתי
11%	15%	26%	22%	26%	מתרחק מהמקום
8%	8%	20%	19%	45%	מסיח את דעתו של הפוגע
5%	2%	8%	12%	73%	מגייס חברים כדי להתנקם בפוגע
3%	4%	11%	20%	62%	לא עושה דבר, רק מסתכל

צופים מן הצד (תגובות לבריונות כלפי ילדים אחרים) במרחב הווירטואלי

" כאשר אתה רואה שמעליבים, פוגעים בילד מבית הספר, במרחב הווירטואלי (כמו קבוצה בווטסאפ, תמונות בפייסבוק, כרטיס פוגעני באינסטגרם, הודעות טקסט, וכדומה), כיצד אתה פועל"

תמיד	בדרך כלל	לפעמים	לעיתים רחוקות	לעולם לא	התפלגות תגובות לבריונות כלפי חברים, במרחב הווירטואלי
40%	18%	18%	8%	16%	אומר לפוגע להפסיק
24%	13%	21%	14%	28%	אומר לחברים של הפוגע שיתערבו ויפסיקו
22%	15%	19%	19%	24%	יוצא מהמרחב הווירטואלי בו מתרחשת הפגיעה
12%	7%	17%	18%	46%	מסיח את דעתו של הפוגע
33%	18%	18%	10%	21%	מנסה לסייע לנפגע בעצמי
29%	13%	21%	17%	21%	מבקש מחברים לבוא לעזור לפתור את הבעיה
7%	2%	8%	14%	69%	מגייס חברים כדי להתנקם בפוגע
32%	16%	16%	16%	21%	משתף מישהו מצוות בית הספר (מורה, מנהלת, יועצת וכו')
30%	10%	19%	14%	27%	משתף מישהו מהמשפחה
22%	16%	18%	19%	25%	משתף תלמידים אחרים מה שראיתי
6%	4%	9%	15%	65%	לא עושה דבר, רק מסתכל

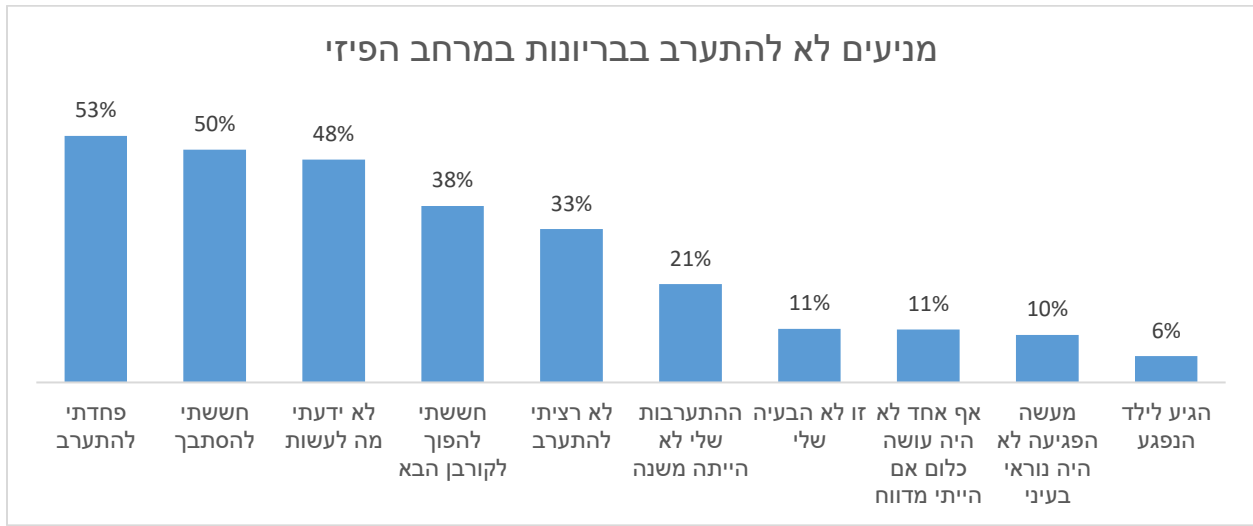
מניעים לא להתערב לאור צפייה במעשה בריונות במרחב הפיזי

" חשוב על פעם שלא התערבת כאשר ראית מקרה של בריונות/הצקה/אלימות בין ילדים בגילך בביה"ס, סביבתו,

בדרך לביה"ס. מדוע בחרת לפעול כך:"

14% מהילדים ציינו כי תמיד התערבו כאשר ראו בריונות במרחב הפיזי.

להלן תגובות כל שאר הילדים (86%) ומניעיהם למה לא התערבו:

מניעים לא להתערב לאור צפייה במעשה בריונות במרחב הווירטואלי

"חשוב על פעם שלא התערבת כאשר ראית מקרה של בריונות/הצקה/העלבה בין ילדים בגילך, במרחבים הווירטואליים (כמו קבוצה פוגענית בווטסאפ, תמונות מביכות בפייסבוק, כרטיס פוגעני באינסטגרם, הודעות טקסט פוגעניות וכדומה). בחרת לפעול כך כי:"

16% מהילדים ציינו כי תמיד התערבו בעבר כאשר ראו בריונות במרחב הפיזי.

להלן תגובות כל הילדים האחרים (84%) ומניעיהם למה לא התערבו:

